

פרשת וישב

"ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אֶתְד יִהְיֶה לְכֻלָּם... וְדוֹד עֲבָדֵי נְשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם"
(יחזקאל לו:כד-כה)

חלק א:

"יהודה ויוסף"

בראשית (לח:א)

וַיְהִי בְּעֵת הַהוּא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַשְּׁמוֹ חִירָה:

בראשית (לט:א)

וַיֹּסֶף הַיֹּדֵן מִצְרַיִמָּה וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפָר סָרִיס פְּרֹעָה שֶׁר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרַיִם מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדוּהוּ שָׁמָּה:

אברבנאל בראשית פרק לח

ויהי בעת ההיא וירד יהודה וגו' עד ויוסף הורד מצרים. כתב הרא"ב בע שהספור הזה היה קודם מכיר' יוסף ונכתב פה להפריש בין מעשה יוסף בדבר אשת אדוניו למעשה אחיו ולזה נמשך הרלב"ג ויש להם טענה על זה מאשר מצאנו כשירד יעקב למצרים היו ב' בנים לפרץ והנה אונן א"א שישא אשה ושחת ארצה אם לא שהיה לפחות בן י"ב שנה וירבו הימים וגדל שלה כאשר הרתה תמר והולידה פרץ והוא לא יהיה בהולידו את בניו פחות מ"ב ואיך יהיה כל זה בכ"ב שנה שעברו משנמכר יוסף עד רדת יעקב מצרימה.

אין כן דעת שאר המפרשים שאחרי מכירת יוסף קרה כל הספור הזה אולי יאמרו שירד יהודה מאת אחיו אחרי המכירה וראה שם בת איש כנעני ולקחה והוליד בניו. ונראים הדברים לפי שלא נפרד יהודה מחברת אחיו כי אם מפני מכירת יוסף שנעשתה בעצתו ולהצילו מהמות ואין ספק שהיה ראוי לחבר אחרי מכירת יוסף ויוסף הורד מצרימה אלא שראתה התורה להפסיק עם ספור יהודה לסבות:

ראשונה להגיד שב' התחלות היו למלכי ישראל ומלכי יהודה כי יוסף היה התחלה למלכי ישראל בשני בניו אפרים ומנשה שילדה לו המצרית ולכן היה מלכותם בלתי אמתי וישר. ויהודה היה התחלה למלכי יהודה שהיו ושיהיו בימות מלך המשיח משני בניו שילדה לו תמר כי היא הייתה הגונה לצאת ממנה מלכים קדושים מפאת שלמותה ואם מפאת היותה בתו של שם כדבריהם ז"ל לכן היה מלכות מאת ה' קודש ומתמיד לעד.

ושנית להודיע צדקת יהודה שנפרד מאת אחיו בעבור מה שראה מאכזריותם על יוסף להרגו עד שעם כמה מחזק ההשתדלו' הצילו מיד' במכירתו למצרי' וג"כ שלא יוכל לראות ברעה אשר מצא את אביו ואבלו וצערו ועם היות שנפרד מהם הנה לא עזב את אביו מלעבדו כי תמ' היה יהודה בן עובד את אביו עד שהיה בימי הרעב הולך עם אחיו לשבור שבר במצרים לבית הזקן כמו שיראה מן הספורים שיבואו בפרשת ויהי מקץ כי עם היותו נבדל מאחיו הנה תמיד היה חוזר על בית אביו לעשות צרכיו ולעבדו בכל לבבו.

הרב יעקב מידן (פרשת ויגש)

בתחילת פרשתנו, מתעצמים ביניהם יהודה ויוסף על גורלו של בנימין. המדרש, כאשר הוא מתייחס לויכוח זה, הוא כותב:

"אמרו (השבטים): מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו - מה איכפת לנו?". (בראשית-רבה צ"ג, ב)

אם השבטים מכנים את יהודה ויוסף בכינוי "מלכים" - ודאי שיש לשני השבטים הללו ייחוד מסויים על שאר השבטים. ועל זה באנו על הכתוב.

א: "אלה תלדות יעקב, יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן..." (לז:ב)

המפרשים התחבטו בכותרת זו שבתחילת פרשת וישב, שהרי תולדותיו של יעקב - במשמעות בניו - אינם מופיעים בפרשתנו. תירוצים רבים ומגוונים ניתנו לקושייה זו, והמפורסמים שבהם:

ראב"ע, רד"ק, ספורנו, אברבנאל, מלבי"ם: "תולדות" משמעו 'קורות הימים, מלשון "מה ילד יום"

רמב"ן בפירושו הראשון: "תולדות" משמעו 'בנים', ותולדות יעקב הם יוסף ואחיו האמורים בפרשה, אף שלא נזכרו בשמותיהם

רשב"ם, ורמב"ן בפירושו השני: הכותרת "תולדות יעקב" מתייחסת להלן, לפרק מ"ו: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", ושם מופיעים שמות בני יעקב ובני בניו

רש"י: "אלה של תולדות יעקב". המילה "וישב" שבפסוק הקודם נמשכת אף אל תולדות יעקב, וכוונת הכתוב: אלה יישוביהם של תולדות יעקב

לא נבוא לפרט את הקשיים שבכל פירוש, אך דעתנו לא נחה מהם. העדפנו ללכת בעקבות המדרש שהביא רש"י, אך בשינוי קל, שיש בכוחו לדעתנו לקרב את המדרש לפשטי המקראות:
 "אלה תולדות יעקב יוסף" - לא היה צריך קרא למימר כן, אלא 'אלה תולדות יעקב ראובן'. אלא מה תלמוד לומר יוסף? אלא שכל מה שאירע לזה - אירע לזה". (בראשית-רבה פ"ד, ו)
 המדרש רואה ביוסף את עיקר תולדותיו של יעקב, שכן ליוסף מסר יעקב את זיו האיקונין שלו, ולשניהם אירעו מאורעות דומים (עיין ברש"י).

להבנתנו, תולדות יעקב הם יוסף ויהודה, שלגלגוליהם, לבניין משפחתם ולבניהם הנולדים אחריהם מתייחסים הפרקים הבאים של הספר. נראה לנו, שזהו הביאור הבסיסי לכך שסיפור הקמת משפחתו של יהודה שזור בסיפור הקמת משפחתו של יוסף. שני הסיפורים אף מקבילים זה לזה:

יהודה	יוסף
הנישואין הכושלים עם בת שוע	היחסים הכושלים עם אשת פוטיפר
נישואי האמת עם תמר	נישואי האמת עם אסנת
הולדתם של פרץ וזרח	הולדתם של מנשה ואפרים
(הצעיר שבהם פרץ ותפס את הבכורה)	(הצעיר נתברך בעוצמה ובמלכות)

ב: ...כשם שלכל אחת מן האימהות הקודמות, שרה ורבקה, היה בן יחיד ועיקרי - כך גם באימהות, נשי יעקב. עיקרה של לאה - יהודה, ועיקרה של רחל - יוסף. העובדה שליעקב שני בנים ממשיכים - יהודה ויוסף, ולא בן אחד ממשיך כמו לקודמיו, נעוצה בכך שליעקב היו שתי נשים גבירות, בעוד לאברהם וליצחק הייתה רק אישה גבירה אחת.

נרחיב בסוגייה זו של יוסף ויהודה כעיקר תולדות יעקב. כמה מן הנקודות המבליטות את יוסף ויהודה על פני אחיהם ידועות לכל, ולהלן סיכום של עיקרי נקודות אלו:

1: לאחר שחילל ראובן את יצועי אביו, ניתנה הבכורה ליוסף והמנהיגות ליהודה. רק יוסף (מלבד ראובן) ראוי לבכורה, שכן רק הוא פטר רחם; ואילו המנהיגות עברה בדרך הטבע לגדול שבאחים. אחר שנדחו אף שמעון ולוי במעשה שכם - עברה המנהיגות ליהודה. וכך נאמר בפסוק:
 "ובחללו יצועי אביו נתנה בלרתו לבני יוסף בן ישראל ולא להתיחש לבכרה: כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו, והבכרה ליוסף". (דברי הימים א' ה', א-ב)

2: כבר הזכרנו לעיל, שגם האחים (על פי המדרש) כינו את יוסף ויהודה בתואר "מלכים". אף יעקב הכיר בכך, שהרי הוא שולח לפניו דווקא את יהודה אל יוסף, "להורות לפניו גשנה" (מו:כח).

3: בהתפלגות הממלכה, לאחר מות שלמה, מלכו רחבעם וזרעו מבית דוד בירושלים, וירבעם מבית יוסף בתרצה. גם בהמשך, רוב ממשיכיו של ירבעם עד לחורבן היו מבית יוסף, ומלכות עשרת השבטים נקראת בפי הנביאים עשרות פעמים בשם 'אפרים'.

4: המשכן והמקדש נבנו האחד בחלקו של יוסף והשני בחלקו של יהודה. שבט בנימין השתתף עם שניהם - הן בירושלים, והן ברצועה היוצאת מחלקו לשילה.

5: לעתיד לבוא, עתידה להתקיים נבואת יחזקאל (לז) על חיבור עץ יהודה ועץ אפרים למלכות אחת. על פי המסורת והקבלה עתידים לקום שני משיחים: משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

המשותף לכל הנקודות הללו הוא שכולן קשורות למלכות ולמקדש. נקודות אלו הן היסוד לקביעה ששני המשיחים יצאו לעתיד לבוא מזרעם של יוסף ושל יהודה.

ג: נביא כמה נקודות נוספות - בחלקן אולי פחות ידועות - העוסקות ביוסף וביהודה כעיקר תולדות יעקב גם מפנים אחרות, ולא רק מפן המלכות:

1: התורה מכנה את השבטים בכינויים "יהודה ואחיו" (מד:יד) ו"אחי יוסף" (מב:ו). בשום מקום, התורה אינה מכנה את השבטים בשמות 'ראובן ואחיו' או 'אחי דן'.

2: הפרטים שנותנת לנו התורה על משפחת יהודה ועל משפחת יוסף הם רבים בהרבה מהפרטים שהיא מוסרת לנו על משפחות שאר השבטים. אנו יודעים ששם אשתו של יהודה הוא תמר, ושאשתו של יוסף הייתה אסנת. אנו אף יודעים מה היו הנסיבות שבהן נשא יהודה את תמר, ומהן הנסיבות שבהן נשא יוסף את אסנת. התורה אינה מכסה מאיתנו גם את הנימוק לשמות בניו של יהודה ואת נסיבות לידתם, כמו גם את הנימוק לשמות בניו של יוסף ואת הזמן שבו נולדו.

מבחינה זו, יוסף ויהודה דומים לאבות, שאף ביחס אליהם התורה מפרטת את נסיבות נישואיהם, את שמות נשיהם, את נסיבות הולדת ילדיהם ואת נימוקי השמות שקראו להם. לעומת זאת, לעולם לא נדע מה היה שם אשתו של יששכר או מדוע קרא זבולון לילדיו "סרד", "אלון" ו"יחלאל".

3: ייתכן שהתופעה הקודמת קשורה גם לתופעה הבאה. השבטים כולם נשאו נשים כנעניות, וחרגו בכך מתורת האבות ומהשבועה שהשביע אברהם את עבדו - "אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב" (כד:ג). השבטים היחידים שלא נשאו נשים כנעניות הם יוסף ויהודה, שנישאו לאסנת ולתמר. אמנם, אף יהודה - לפני שנשא את תמר - נשא לאישה בת איש כנעני (לח:ב), אך כשלונם של נישואין אלו (מותה המוקדם של האישה ומות שני בניה ללא זרע) מוכיח כנראה שלא היה ראוי לו לשאת כנענית, שכן הוא עיקר "תולדות יעקב". ייתכן שזוהי הסיבה לכך שלא נתפרש שמה של האישה הכנענית, לא נתפרשו נסיבות נישואיה עמו ואף לא נתפרשו נסיבות לידת בניה ופשר שמותיהם, שכן בנושאו את בת שוע דמה יהודה לשאר אחיו, ולא ליוסף.

בעת נישואיו עם בת שוע היה יהודה בבחינת "וירד יהודה מאת אחיו" (לח:א) - שהורידוהו מגדולתו - ורק בנישואיו עם תמר עלה שוב למדרגתו כ"תולדות יעקב". יהודה ויוסף הינם, אפוא, היחידים שממשיכים את תורת הקמת המשפחה של האבות.

4: כדוגמת האבות, יהודה ויוסף הם היחידים מבני יעקב שהתורה מאריכה בסיפור קורותיהם ובעיקר בסיפור נסיונותיהם. הם היחידים שהתורה מספרת על מעשים טובים שעשו: יוסף כצדיק בעמידתו בנסיון אשת פוטיפר, ומולו - יהודה כנכשל וכבעל תשובה בפרשת תמר. כך גם: יוסף כצדיק בסליחתו לאחיו, ומולו - יהודה כנכשל במכירת יוסף וכבעל תשובה במסירות נפשו על בנימין.

5: ההשגחה המיוחדת על יהודה ויוסף נראית רמוזה כבר בשמם: שניהם היחידים ששם ה' המפורש טבוע בשמם. בשמו של יהודה טבוע שם ה' בצורתו המקורית, וכן אף בשמו של יוסף, כצורתו בתהילים פ"א ("יהוסף"). במקביל, שניהם הם גם היחידים שהפנייה לקב"ה טבועה בשמם: יוסף - בתפילת "יוסף ה' לי בן אחר", ויהודה - בהודאה לקב"ה.

6: אין כל קושי לראות, שבצוואת יעקב לבניו (בראשית מט) נקט יעקב בברכתו לשאר הבנים מטבע צרה, ובברכתו ליהודה וליוסף - מטבע ארוכה. נראה בבירור, שגודל נחלתם של יהודה ושל יוסף, המרובה משל אחיהם, קשור ישירות לגודל ברכתם מפי אביהם.

ד: נעבור לכמה עניינים כוללים יותר, הקשורים לא רק ליהודה וליוסף עצמם, אלא לשבטים שיצאו מהם. מטבע הדברים, עניינים אלו חורגים אל מחוץ לספר בראשית:

1: שבט יהודה ובית יוסף כולו הם השבטים הגדולים ביותר בשני המפקדים שבמדבר.

2: במלחמת עמלק (שמות יז) מופיעים ארבעה מנהיגים: משה ואהרן - המנהיגים הקבועים, ועמם חור משבט יהודה (על ראש הגבעה) ויהושע משבט אפרים (בשדה המערכה). מנהיגים נוספים לכלל העם לא מצאנו בארבעים שנות המדבר.

3: בפרשת המרגלים, השניים היחידים שלא כשלו הם יהושע מאפרים וכלב מיהודה.

4: יהודה ויוסף זכו, בנוסף לנחלתם בארץ, גם בעיר מיוחדת מערי האבות בנסיבות מיוחדות. יתר על כן: שניהם זכו בעיר עוד לפני שזכו בנחלה. יוסף זכה בשכם, כפי שאומר לו יעקב - "ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך" (בראשית מח:כב). ככל הנראה, יוסף זכה בשכם כשכר על אומץ ליבו, שהלך לשכם בשליחות אביו למרות שידע את הסכנה הטמונה בשליחות זו. כלב, נשיא יהודה, זכה בעיר חברון, ושוב - עקב אומץ ליבו על שהלך אליה בשליחות משה רבו - "ויבא עד חברון", למרות שידע את הסכנה הטמונה בשליחות זו ולמרות שידע על ארבעת ענקיה המאיימים של העיר. בחברון מתחילה מלכות יהודה (ש"ב, פרק ב), ובשכם מתחילה מלכות יוסף (מל"א פרקים יב-יג).

5: כבר כתבנו לעיל, שנחלותיהם של יהודה ושל יוסף גדולות במידה ניכרת משל אחיהם, ותופסות את מרבית שטחה של ארץ ישראל. נוסף ונציין, שבספר יהושע זוכות נחלותיהם לתשומת לב מיוחדת: לפירוט עריהן, גבולותיהן, ולפרטים רבים אחרים, וכמות הפסוקים המוקדשת לנחלותיהם תוכיח. עוד נאמר, שבני יהודה ובני יוסף היו היחידים שנחלו 'נחלה בעיתה', בעת שנצטוו לנחול את הארץ. בני גד ובני ראובן נחלו 'נחלה מבוהלת', טרם זמנה, ננזפו על כך מפי משה רבנו ואף נענשו בכך שגלו ראשונים. שאר שבעת השבטים נחלו 'נחלה מאוחרת', ננזפו מפי יהושע (פרק יח) על התרפותם ונענשו בכך שקופחה נחלתם.

עוד נזכיר, שסיפורי חיבת הנחלה וחיבת הארץ מצאנו רק אצל בני יהודה, שתבעו לקבל את חברון ולכבושה (יהושע יד), ואצל בני יוסף, שתבעו לעצמם נחלה נוספת (יהושע יז). יהושע גם מזכיר את חיבתן של נשים שנחלו את הארץ: בנות צלפחד משבט מנשה ועכסה בת כלב משבט יהודה.

ה: בחתום מאמר זה בשני המשיחים: משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. את בבואתם של שני המשיחים האלו ניתן לראות ביהושע - כמשיח בן יוסף, ובדוד - כמשיח בן דוד. שהרי תפקידו הראשון של מלך הוא להכריע זרעו של עמלק. את המלחמה נגד עמלק החל יהושע ברפידים (שמות י"ז) וסיים בהצלחה דוד (שמואל א' ל'), שלא כשאל שנכשל בה. יהושע, שהחל במלחמה, הוא שכבש לימים את ארץ ישראל. דוד, שסיים אותה, הוא שכבש לימים את ירושלים, תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.

חלק ב:

"דוד מלך ישראל חי וקיים"

"לא יסור שבט מיהודה ומחזק מבין רגליו עד פי יבא שילה שילו ולו יקתה עמים:"
(בראשית מט:י)

1: שפיטה אמיתית

"ויבן יהודה ויאמר צדקה ממני פי על פן לא נתתיה לשלה בני ולא יסף עוד לדעתה" (בראשית לח:כו):

יהודה ויוסף הם היחידים מבני יעקב שהתורה מאריכה בסיפור קורותיהם ובעיקר בסיפור נסיונותיהם. הם היחידים שהתורה מספרת על מעשים טובים שעשו: יוסף כצדיק בעמידתו בנסיון אשת פוטיפר, ומולו - יהודה כנכשל וכבעל תשובה בפרשת תמר. כך גם: יוסף כצדיק בסליחתו לאחיו, ומולו - יהודה כנכשל במכירת יוסף וכבעל תשובה במסירות נפשו על בנימין.

2: אימון ותקשורת

רש"י (לח:א) "ויהי בעת ההוא" - למה נסמכה פרשה זו לכאן, והפסיק בפרשתו של יוסף, ללמד שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם, אמרו אתה אמרת למכרו, אלו אמרת להשיבו היינו שומעים לך:

בראשית (ניד-כא)

(יז) וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר את אביו אַחַר קברו את אביו: (טו) ויראו אַחַי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב לשיב לנו את כל הרעה אשר עמלנו אתו: (טז) ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר: (יז) כה תאמרו ליוסף אָנָּה שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְּמְלוּהָ וְעַתָּה שָׂא נָא לְפָשַׁע עַבְדִּי אֱלֹהֵי אַבִּיךָ וַיִּבֶךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו: (יח) וילכו גם אַחִיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו ויאמרו הִנֵּנוּ לְךָ לְעַבְדִּים: (יט) ויאמר אֲלֵהֶם יוסף אל תיראו כי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: (כ) וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֲלֹהִים חֲשַׁבָה לְטוֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה פְּיוֹם הַזֶּה לְהַחֲיִית עַם רַב: (כא) וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְּכֶם וַיִּנָּתֶם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם:

3: אחריות אישית

בראשית (מגו-י)

(ו) ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אה: (ז) ויאמרו שאול האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חי הניש לכם אה ונגד לו על פי הדברים האלה הנדוע נדע כי יאמר הורידו את אחיכם: (ח) ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלמה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו: (ט) אנכי אערבנו מזדי תבקשנו אם לא הביאתיו אליה והצגתיו לפניך ותטאתי לה כל הנשים: (י) כי לולא התמהמהנו כי עתה שבענו זה פעמים:

4: מלכות ישראל

תרגום ירושלמי (בראשית פרק מד:יח)

וקריב לותיה יהודה ואמר בקעו מינה ריבוני ומלל בען עבדה פתגם במישמעיה דרבוני ולא יתקף רוגזה בעבדה ולא מן זימנא קדמנא דנתמנו לנותה למצרים הוימא אמר לו מן גדם יי אגא דחיל וקדו סזרו דינה למנהי מדמניו לריבוני דפרעה רבה דאת יימי ביה ארום יקיר אגא קנותה ואבא יקיר קנות פרעה רבה דאת יימי ביה הלא אגא משתבע בתי רישיה דאבא ולית אגא משקר דאיו שליף אגא חרבי מן גו פיקא לית אגא מסזיר תה למיקא עד זמן דנימלי כל ארעא דמצרים קטילין לית אגא מסזיר תה למיקא עד זמן דנעביד כל ארעא דמצרים צדון מן דיור מינה קדמוי אגא מישרי ומפרעה רבה אגא מססיל על מנת מייעבד על פורחיה דאבא או דילמא דלא אשתמע לה ולא אתני לה מה דעבדו תרין אחוי שמעון ולוי דעלו לקרבא דשכם דנהו ימיב בשלוח וקטלו כל דכורא לפתגם דחרב על ידי דסאיבו לדינה אסתהון דלא הניא מתמנא בשבטיא ולא מקבלא חולקא ואססנא עמן בפילוג ארעא ואגא דסגלי קשי מדידהון דערבית לטליא מן ידי דאבא ואמרית ליה אין לא אייתית תיה לנותה ואקימית תיה קדמה נהוי חטי לה ומרחיק מן שאילת שלמה כל יומיא או דילמא דלא אשתמע לה ולא אתני לה ארום מלכין ושלטוניו אגו קנותה בארעא דכנען:

סוף דבר - יחזקאל (פרק לז:טו-כח)

(טו) ויהי דבר ה' אלי לאמר: (טז) ואמה בו אדם קח לה עץ אסד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חבירי וקח עץ אסד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבירי: (יז) וקרב אתם אסד אל אסד לה לעץ אסד והיו לאסדים בגדה: (יח) וכאשר יאמרו אליה בני עמה לאמר הלאו תגיד לנו מה אלה לה: (יט) דבר אליהם כה אמר ה' אלוקים הנה אני לקח את עץ יוסף אשר בגד אפרים ושבטי ישראל חבירי ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם לעץ אסד והיו אסד בגדי: (כ) והיו העצים אשר תכתב עליהם בגדה לעיניהם: (כא) ודבר אליהם כה אמר ה' אלוקים הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם: (כב) ועשיתי אתם לגוי אסד בארץ בקרי ישראל ומלה אסד יהיה לכלם למלה ולא יהיה עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד: (כג) ולא יטמאו עוד בגלוליהם ובשקוציהם ובכל פשעיהם והושעתי אתם מכל מושבתייהם אשר חטאו בהם וטהרתי אותם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלוהים: (כד) ועבדי דוד מלה עליהם ורועה אסד יהיה לכלם ובמשפטי ילכו וחקתי ישמרו ועשו אותם: (כה) וישבו על הארץ אשר נתתי לעבדי לעקוב אשר ישבו בה אבותיכם וישבו עליה הנה ובניהם ובני בניהם עד עולם ודוד עבדי נשיא להם לעולם: (כו) וקרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם ובנתים והרפיתי אותם ונתתי את מקדשי בתוכם לעולם: (כז) והנה משפני עליהם והייתי להם לאלוהים והנה יהיו לי לעם: (כח) ונדעו הגוים כי אני ה' מקדש את ישראל בקיות מקדשי בתוכם לעולם:

